

Ministrski predsednik je odgovoril, da prizna upravičenost te prošnje; na drugi strani pa je vedno naglašal, da je pot za ureditve deželno-finančnih zadev na Češkem, torej od delazmožnosti češkega deželnega zbora. Ni nobene druge instance, ki bi bila bolj poklicana izboljšati plače učiteljstva, nego je dežela češka, katere finančni položaj je postal zaradi političkih zapletljajev neugoden. Predpogoj za regulacijo učiteljskih plač je zopet ustvaritev političkega reda in sklep sporazuma. Vlada hoče nadaljevati pogajanja s strankami v svrhu sporazuma in misli, da bo ravno beda učiteljstva kar najbolj vplivala na političke stranke v češkem deželnem zboru, da se sporazume. Navzlic velikim težkočam je dal iniciativo za kratko zasedanje češkega deželnega zbora, v katerem naj bi se vsaj provizorično uredile finance, s čemer bi bilo pomagano tudi učiteljstvu.

Tako misli ministrski predsednik o bedi češkega učiteljstva, ki je mnogo boljše plačano nego kranjsko — kako pa misli o stradalnem in preganjanem učiteljstvu na Kranjskem, je pač razvidno iz tega, kako vlada z vsemi močmi podpira klerikalno stranko, ki hoče sestradati kranjsko učiteljstvo in ki je pogajna do najobupnejših korakov. Če bi bil ministrski predsednik, oziroma vlada v resnici tega naziranja napram bednemu učiteljstvu, kakor se je izrazil grof Stürgkh napram prej omenjeni deputaciji, tedaj bi pač ne dopuščal, da bi kranjska vlada igrala priganjača klerikalni stranki v preganjanju kranjskega učiteljstva.

Ako je centralni vladi resnično do tega, da pride učiteljstvo do kruha, potem mora tudi po tistih pokrajinah, koder strada slovensko učiteljstvo, ustvariti pogoje, da se izvrši temeljita regulacija učiteljskih plač. S samimi besedami, čeprav so še tako lepe, ni nikomur nič pomagano — trdi učiteljstvu ne!

## Tovariši obrtnonadaljevalni učitelji!

Mnogo Vas je z odobravanjem pozdravilo namero, da si ustanovimo lastno društvo, ki bi delovalo za razvoj obrtnih nadaljevalnic in za naše gmotne koristi. Zato je potrebno, da sestavimo pripravljalni odbor, ki bi vodil delo do ustanovnega občnega zbora. Vrhutega moramo ugotoviti pravila, ki bi služila našim smotrom. V ta namen se sestanemo

**na binkoštni ponedeljek, dne 12. t. m., ob 10. uri dopoldne v novi drž. obrtni šoli v Ljubljani**

k skupnemu posvetovanju. Pridite na ta sestanek v kolikor moči velikem številu! Pripominjam, da si bomo ob tej priložnosti ogledali razstavo vajenskih izdelkov na drž. obrtni šoli.

Krško, dne 6. majnika 1913.

Drag. Humek,  
strok. učitelj.

## Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

### Čenjenim Zaveznim društvom!

Mnogo Zvezinih društev še ni prijavilo letos novoizvoljenih odborov. Pri treh društvih nam ni znano ime in bivališče društvenega načelnika ter ne vemo, komu naj pošljamo okrožnice in obvestila. Zato nujno prosimo, da se nam sproti javi vsaka izprememba v društvenem načelstvu.

Vodstvo Zaveze.

vem, kako bi me bil obsodil takrat tujec, ki bi bil šel slučajno mimo šole! Prav dobro gotovo ne.

To je izdalo — Micka je umolknila. Ko pa so umolknila tudi otroci, je Micka zopet napela svoje grlo. Na — pa smo jo z učenci zopet uredjali precej na glas — in tako smo se šli »mance« cele pol ure, dokler ni uporna učenka uvidela, da ne bo zlomila moje volje. Mirno sem ji iznova povedal svoj sklep — nakar je utihnila in nekako ob tri četrt na 2. uro odšla.

Sodili boste morda, da sem postopal z njo prestrogo, a veljalo mi je v šoli vedno načelo: V šoli moram imeti jaz absoluten ugled! — Ko bi se bil jaz takrat ob upornosti učenke zbal, bi bili videli vsi otroci, da se me da ugnati v kozji rog, in enaki dogodki bi se bili množili in — zato sem izvajal konsekvence do skrajnosti.

Ta dogodek pa je imel še dodatek prihodnje jutro. Bila je nedelja in rayno sem ob pol 6. uri zjutraj kobacal iz postelje, da se napravim in grem orglat, ko potrkala nekdo na vrata in takoj nato vstopi tudi že v sobo — kdo? Oče Krečeve Micke!

No, Francelj — zdajle se pripravi, da stareš prav trd oreh!« sem si mislil in

## Naznanilo in poziv.

Opozarjamo še enkrat na prvo glavno pevsko vajo za letošnji jubilej naš koncert. Pevska vaja se vrši v Ljubljani na binkoštni torek, dne 13. maja, zjutraj ob 9. uri v pevski dvorani »Glasbene Matice«.

Ker je razun generalne ta edina skupna pevka vaja, zato se pričakuje polnoštevilne udeležbe. Posebno prosimo pri-glašene dame tovarišice, da se skušenj zanesljivo udeležujejo, zakaj le tako je mogoče računati na gotov moralni uspeh. Binkoštni dnevi nudijo še dovolj prilike, da vsak še enkrat do dobra pregleda vse doposlane skladbe. Posebno skrbno naj se naštudira koral v E. Adamičevem mešanem zboru »Moravske narodne«. Vsem priglašeniim pevkam in pevcem: Na svidenje na binkoštni torek!

Pevski odsek.

## Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo ima občni zbor v gradu Podbrezje pri Adlešičih 15. maja t. l. ob pol dveh popoldne s sledečim vzporedom:

1. Poročilo o društvenem delovanju min. leta.

2. Poročilo o letnem računu in volitev dveh preglednikov.

3. Volitev petero odborov za eno leto.

4. Volitev dveh delegatov k jubilejskemu zborovanju »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« v Ljubljani.

5. Nasveti in predlogi.

6. Ogled znamenitega podbreškega grada in njegova zgodovina.

Ker letos ne bode uradnega zborovanja, se nada je odbor, da se bo učiteljstvo društvenega zborovanja udeležilo v prav obilnem številu.

Odbor.

Učiteljsko društvo novomeškega okraja je zborovalo dne 1. majnika v Rudolfovem. Udeležencev je bilo 35. Nekaj se jih je opravičilo zaradi bolezni in drugih nujnih opravkov. Zborovanja se je udeležilo torej domala vse napredno učiteljstvo. Točke dnevnega reda so se hitro rešile. Glavni namen zborovanja pa je bil — slovo od priljubljenega nadzornika Turka. Ko je omenil po končanem dnevnem redu tovariš Gebauer, kaj je pravzaprav glavni namen današnjega zborovanja, se je dvignilo vse zbrano učiteljstvo. Na resnih obrazih si bral lahko vsakemu, kaj se godi v njegovi duši. Svečana tišina je vladala med poslovnimi govori tovariša Gebauerja. V svesti si vnebovpijoče krivice, ki se je zgodila g. nadzorniku, smo stali tihi in nemi in slednji izmed nas se je povpraševal, je li še kje kaka pravica na svetu. Vidno ganjen se je zahvaljeval g. nadzornik za izraze izkazane mu ljubezni in spoštovanja. Nato je predlagal tovariš predsednik, naj občni zbor imenuje g. nadzornika častnim članom našega društva za zasluge, ki si jih je pridobil za šolstvo tega okraja kot pravičen in strogo objektivni nadzornik. Dela je bilo res mnogo, a on mu je bil kos kot več štirokrovnjak. Bil nam pa ni samo nadzornik, nego tudi dobrohoten svetovalec in ljub tovariš. Predlog je bil sprejet soglasno in z velikim navdušenjem, kar je bil ponovni dokaz, kako smo cenili in spoštovali g. nadzornika.

Nato je prečital tovariš predsednik še brzojavke in pismo učiteljstva črnomaljskega okraja, ki se istotako v toplih besedah poslavlja od g. nadzornika.

Opoldne je bilo skupno kosilo. Navadno se je vselej razvila pri kosilu vesela zabava, to pot pa je bilo vse nekako tiho. pogrelo me je od nog do glave. Vendar pa rečem še dosti korajžno:

»No, oče, kaj pa vi? Pa saj vem, čemu prihajate: zaradi Micke, kaj ne, a jaz vam rečem, da nisem mogel drugače!«

»Oh, ne, gospod, nisem se prišel kregat nad vami, ampak prosit sem vas prišel, da ne zamerite, da se je vedla moja dekle tako! Vse mi je povedal mlajši njen bratec, in res mi je hudo, da se je vedla tako. Kaznoval sem jo še jaz doma in upam, da se kaj takega več ne dogodi. Vas pa prosim, da sprejmete tele hruške v znak, da niste več hudi!« S temi besedami mi pomoli precej veliko culo, kakor se je pozneje izkazalo, prav finih vranšiških hrušk-maslenk.

Prijatelji! Ni mi treba poudarjati, da sem ves solznih oči segel možu poštenjaku v roke in se spominjal še leta in leta njega in njegovih hrušk, ki so mi dišale kakor nikdar druge ne prei, ne slej!

Tako sem prejel zadoščenje, a končalo bi se bilo lahko tudi drugače, ako bi bil možak preveč zaljubljen v svojega otroka ali celo nahujškan od sovražnika.

Tako sem delal, glejte! Ako sem videl, da je potrebno za moj ugled, sem počil kar naglo, in hudobijo sem kaznoval tudi s palico po § 24. Za ušesa nisem vle-

Vsi smo pod vtiskom žalostnega dogodka premišljali, kam dovede slepa strankarska strast naše šolstvo, če bodo odslavljali tako izborne moči in jih nadomeščali s strankarskimi priganjaci in neukimi šolniki, ki so jedva pokukali v šolske skrivnosti.

Med kosilom se je poslovil še enkrat tovariš Matko od g. nadzornika. Opisal nam je v kratkih besedah njegovo devetletno delovanje, njegovo vneto za povzdigo šolstva, njegovo pravičnost in dobrohotnost. Poudarjal je, da se imamo baš njemu zahvaliti, da se je šolstvo novomeškega okraja dvignilo na tako visoko stopnjo. Težko ga bomo pogrešali — zato nam je tudi slovo tem težje, ker vemo, da izgubimo z njim strokovnjaka, ki je žrtvoval vse le šolstvu in učiteljstvu. Ohranili ga bomo vedno v najboljšem spominu.

V svoji zahvali je omenil g. nadzornik, da se sicer osebno poslavlja od nas, a v duhu bo še vedno med nami, med onim učiteljstvom, ki ga je umelo in on njega.

Bil sem že na mnogih poslovnih sestankih, a tako gorkega in presrečnega slovesa, kakor je bil ta, še nisem doživel. Tako se ločijo le oni, ki se umejo in ljubijo.

Tu sem naj bi prišli oni, ki so v svoji slepi strasti provzročili to hudodelstvo, ki so ločili njega od nas in njegovih otrok, tu sem naj bi bili prišli, da bi se bile njihove sovraštva polne duše in zakrknjena srca naslajala ob bolesti, ki so jo oni provzročili — a tudi videli, kako obsojamo ne le mi, temveč ves svet njihova krivična dejanja, pa videli tudi, da ne bomo upognili tilnika krivičnemu tiranstvu in strankarskim priganjajem.

Nato smo spremili g. nadzornika na kolodvor. Tam se je bila zbrala velika množica njegovih prijateljev in uradnikov, ki so se istotako kar najpresrečnejše poslovili od njega in gospe soproge. Zopet dokaz, kako je bil priljubljen ne le med nami, temveč tudi pri meščanstvu in uradništvu — in tako je tudi širša javnost obsodila ta čin strankarske blaznosti. Videl sem tudi malčke, ki so se poslavljali od njegovega sinčka. Tiste nedolžne solze v očeh teh malih in tista bolest v teh nedolžnih srcih so klical maščevanje nad krute in brezsrčne priganjalce.

Pomemben se mi je zdel tudi dan, ko smo se poslavljali. Bil je prvi maj — dan, ko priroda takorekoč praznuje svoje vstajenje. Tudi mi vstajamo in tudi nam prej ali slej zasije mladi maj, ki stare kruto silo temne zime.

G. nadzorniku pa kličemo: »Niso Vas ponižali — temveč povzdignili. S tem so jasno dokazali, da jim ni mari šolstva, da jim je neljubo, če se ono krepi in razvija, zakaj napredek, omika in znanost jim kolpljejo grob in pripravljajo zaslužno plačilo. Vam pa ponovno in od srca kličemo: Zbogom in na snidenje!«

## Štajersko.

Šentlenartsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. majnika t. l. v Sv. Lenartu v Sl. g. ob povoljni udeležbi udov. Po presrečnem pozdravu in sejni otvoritvi predsednikovega namestnika tovariša F. Kranjca, predsednik tov. Mavrič je še vedno bolan, se mu pa hvala Bogu izboljšuje zdravje, se je izvolil začasnim zapisnikarjem tov. Jos. Klemenčič, ker je stalni (t. Čuček) pri izpitu v Mariboru.

Za vposlane čestitke gg. L. Lavtarju in Jos. Schmoranznerju na njih res zaslužnem imenovanju je podpredsednik sprejel laskavi zahvali obeh, iz katerih je razvidna vdana srčna prijateljska zveza in ljubezen, znak lepega cveta našega stanu. (Vzame se z veseljem na znanje.)

kel in tudi lasal jih nisem, razen v šali. In tako sem zgrabil nekoč v dobri volji nerodnega učenca kar na široko za šop vrhu glave, ne toliko za kazen kakor za nekak dobrohoten strah. In veste, kaj se mi zgodi? Cel šop las mi ostane v roki. Osupnjen držim lase v roki, pa rečem:

»Kaj pa je tebi? Kaj se mavsas kakor kokoši? Glejte.« — pravim otrokom, »za lase sem ga prijel, pa mi je ostal skoraj ves šop las v roki.« »Povej, ali te je kaj belelo?« — »Ne, nič!« mi odgovori, smeje se otrok. Nato ga primem še enkrat za lase in tisti so mi ostali že v rahli potegi v roki.

Zdaj pa pomislite! Ko bi bil jaz v jezi tega dečka lasal in bi otroci videli v moji roki lase in bi se jaz ne bil opravičil, kakšen halo bi bili zagnali ljudje, ko bi bili zvedeli po otrocih, kako pulim otrokom lase.

Pozneje sem »znanstveno« preizkušal baroke svojih učencev in našel sem, da izpadajo lasje učencem jeseni in spomladi veliko bolj kakor sicer, in zopet nekaterim učencem veliko huje kakor drugim.

Zato pa, mladi tovariši, nikar ne se-gajte z dolgimi prsti v tuje lase!

Navaren je tudi učencem nos! Ima marsikateri tako rahločutnega, da se mu

Bog ju živi še mnoga leta v blagor slovenskega naroda!

Došli drugi dopisi so se prerešetovali in vsi v njih smislu rešili ugodno. Zavezi se je takoj vposlalo 10 K za 25letno slavlje. Delegatom se je volil za Ljubljano tov. Klemenčič, namestnikom tov. Čuček.

Zvezi v Celju je delegat tov. Čuček. Zaradi dopisov vprašalne škrinjice, zadržajo obravnavo in štetje opravičenih šolskih zamud glede enakomernega postopanja, se sklone, da se vsi po § 65, kot dopust dovoljeni šolski dnevi opravičeni vpišejo, pa tudi štejejo se kot opravičeni, katere šolar uživa kot generalno šol. olajšavo, zakaj drž. šol. zakonik se glasi: dolžnost šolo obiskovati je do izpolnje-nega 14. leta.

Ako se pa kateremu otroku individualno, oz. z dovoljenjem okrajnega šol. sveta dovoli izstop pred 14. letom, se zamujeni šol. dnevi opravičeno štejejo, a odpustnica se šele izda z izpolnjenim 14. letom. § 66. c se mora rabit večkrat jako tolerantno, vendar stranka mora vedeti, da se čuva nad otrokom, da ne zastane preveč s poukom.

Glede volitev v stalni odbor se do-ločita tt. A. Zabukošek in Kat. Schweiger; knjižnični odbor dosedanji: Zabukošek in oba Froma, tudi vrtni odbor ostane stari; Simon Ješovnik, J. Kopic in P. Kranic.

Zaradi raznih drugih razmotiranj se je čas prehitro uporabil, da se referat položi na prihodnje zborovanje meseca avgusta, ker je julija uradna konferenca.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. majnika t. l. v Gornjemgradu. Sestalo se je precejšnje število društvnikov, ki jih je tov. predsednik presrečno pozdravil, opominjaje jih, naj privedejo drugikrat tudi mlačneže k zborovanju. Res, čudno je, da se mora naobrazne vedno in vedno opominjati, da le v slogi je moč. Jeli še učiteljstvo kaj doseglo v prid in napredek šolstva in učiteljstva, nego edino le po svoji tesni organizaciji? Zaradi malenkostnih medsebojnih mrženj, zaradi malomarnosti in drugih ničnostnih zaprek izostajajo nekateri skoraj vedno od zborovanj, prepučaje vse delo in ves napor edino le nekaternikom. Enako tudi, ako ne še slabše, je pri vplačevanju društvenine. Kje so časi, ko se je c. kr. namestnik v Gornjemgradu napram učiteljstvu sam izrazil, da je učiteljstvo gornjegrajskega okraja elita vsega štajerskega učiteljstva?! Ako se razmere kmalu ne izpremene, kar je na dotičnih mlačnejših ležeče, bo treba v kratkem jeklene metle! Predsednik javi, da je svoječasno čestital v imenu društva prezlasluženemu prof. g. L. Lavtarju na odlikovanju, za kar se je g. prof. laskavo zahvalil, in da je gospe vdovi Fischerjevi v Št. Pavlu poslal v imenu društva na prebridki izgubi bivšega člana našega društva sozalne, na kar je gospa Fischerjeva odgovorila s presrečno zahvalo. Navzočniki so vstali s sedežev in zaklicali trikratni »Slava!« njegovemu spominu.

Ker je bila tajnica gospica N. Pirčeva bolna, prečita zapisnik o zadnjem zborovanju gospica tov. Cirila Delejave, ki se po nekaterih opazkah v blagajničarskih zadevah po tov. Burdianu odobri in podpiše. Na to predava tov. Bizjak: »Utrinki iz učnih predmetov lanskega učiteljskega tečaja na dež. kmet. šoli v Št. Jurju ob j. ž.« Za temeljito, zanimivo in poučljivo predavanje je žel tov. predavatelj veliko odobravanja. Tov. predsednik ga naprosi, naj objavi svoj referat v »Gospodarskem Glasniku«, da pride tudi med prosto ljudstvo ta nauk, ker je velike važnosti za kmetijstvo. Tov. predsednik priporoča

vlije kri iz nosa, ko se ga še dotaknil nisi. Potlej pa se glasi: »Oh, ta naš učitelj — do krvi jih bije in še pobil nam jih bo!«

Zato pa ponavljam: »Izkušajte, da si takoj ob začetku svojega službovanja stavite za princip, da učencev telesno ne kaznujete, posebno pa ne, dokler si niste pridobili v občini ugleda kot dober učitelj! Pozneje se vam marsikaj odpusti, oziroma sodi pravično.

Vselej pa, če vas vendar le zavede jeza, izkušajte, da kazni ne izvršite takoj, ampak jo vsaj odložite — in medtem vas mine tudi jeza, in kazen bo postala pravičnejša.

In posebno moramo paziti, da smo pri kaznovanju pravični! Saj se le prerado zgodi, da se urine krivica v kljub temu, da izkušamo biti pravični.

Ako se mi je pa zgodilo, da sem učenca kaznoval krivično, sem to krivico popravil pred vsem razredom in ga čisto jasno prosil odpuščanja. Saj se ni zgodilo to mnogokrat, a zgodilo se je in ni me bilo sram poprayiti krivico.

Bodite tedaj pri kaznovanju vselej preudarni in pravični, telesnega kaznovanja pa se varujte in prihranili si boste marsikatero bridko uro in uživali boste ugled, kakršen vam gre!

nato prav toplo pristop k društvu »Jubilejska Samopomoč« ter naročitev »Slov. Šol. Matic« in drugih po učitelstvu izdanih šol. listov.

Med predlogi se sprejmo soglasno sledeči: Ker dobivajo okr. cestnarji kot javni funkcionarji svoje plače mesečno poštine prosto, naj skrbi štaj. »Zveza«, da se bo isto godilo za učitelstvo.

Zavezi se dovoli prispevati za izredne stroške, provzročene zaradi jubilejske slavnosti, K 10.

Glede regulacije učiteljskih plač na Štajerskem se sprejme na predlog tov. Kelca sledeča resolucija: Vsa učiteljska društva na Štajerskem naj stori sklep, ki naj Zveza z Lehrerbundom — tudi Zaveza predloži dež. odboru štajerskemu in vsem dež. ter drž. poslancem, naj ti delujejo na to, da se učiteljske plače dvrže do XI. do VIII. činovnega razreda drž. uradnikov; dokler se to ne zgodi, naj se učiteljske plače regulirajo vsaj po predlogu štaj. Lehrerbunda. Sila je prikupila že do vrhunca, najbolj pri mlajšim učitelstvu.

Da se ognejo kompetentje na razna učit. mesta nepotrebnim stroškom, se sklene, naj se v takih zadevah prošnji poprej obrnejo na predsednika učit. društva, ki bo dolžnikom dal potrebne, a resnične informacije o razmerah pri zaželenem mestu. Zahteva se tudi odkritosrčnosti od prošnikov, kar ostane popolnoma tajno.

Za podporo »Učiteljskemu skladu« se sklene podpora pobirati po okrožnici od posameznih učiteljskih oseb.

Prihodnje zborovanje bo na prijazni Gorici; takrat brez izjeme vsi tja!

**Učiteljsko društvo za laški okraj** je zborovalo dne 4. t. m. ob impozantnem številu učitelstva v Trbovljah-Vode. Pomislite, tov. urednik! Razen dveh šol, so bile vse zastopane in dvanast celo polnoštevilo. Pa kako tudi ne? Saj je bila vendar na dnevnem redu točka, ki je vse učitelstvo elektrizirala, t. j. predavanje g. dr. Frana Ilešiča! Zato pa dovolite, da v pričlo tega veselega dejstva svoje poročilo malo raztegmem.

Po posredovanju ravnatelja Gustav Voduška nas je čakala ob postaji rudniška lokomotiva z vozički, ki so nas hitro privedli na zborovališče. Dal jo je drage volje učitelstvu na razpolago g. rudniški ravnatelj. Naj mu bo torej na tem mestu izrečena presrčna zahvala. Ob določeni uri otvori tov. predsednik zborovanje. Pozdravi vse navzoče, posebno pa še nam vsem dragega gosta g. prof. dr. Fr. Ilešiča, navzočega župana trboveljske občine, šol. ravnatelja in okraj. šolskega nadzornika G. Voduška, ki je v kljub svoji preobloženosti z delom prihitel na zborovanje; nadalje goste gđc. Stanko Gnusovo, gg. Dolničarja in Bergerja. Naposled pozdravi še nanovo k društvu pristopivšega člana gđc. Minko Richterjevo in tov. Maksa Wudlerja. — Tov. ravnatelj G. Vodušek poudarja v odgovoru, da mu je čast pozdraviti navzoče v imenu trboveljske občine, ki se veseli prihoda zavednega učitelstva. Izrekel pa je svoje obžalovanje, da nekateri člani tako malomarno izpolnjujejo svoje dolžnosti napram društvu in to ravno oni, ki jim to v polni meri dopuščajo čas in gmotna sredstva. Nadeja pa se, da se bo to odšleč zamenjalo, zakaj le »v sloji je moč«. — Zapisnik, zadnjega občnega zbora se odobri. Došli dopisi se vzamejo na znanje in rešijo. Zbor določi Zavezi prispevati za srebrni jubilej 15 K, ki jim doda tov. ravnatelj G. Vodušek 5 K, skupaj 20 K. — Nato se je vršilo željno pričakovano predavanje g. dr. Ilešiča o »Tol. namenu nekaterih pravopisnih slučajev«. Z njegovim lastno natančnim, pregledno dovršenostjo se mu je v polni meri posrečilo dvoumno, suhoparno snov podati v taki obliki, da nam je predavanje še prehitro minulo, da si je trajalo skoro dve uri. Po končanem krasnem in poljudnem govoru kar ni hotelo ponehati burno in navdušeno priznanje navzočih. Iz obrazov vseh je žarela zadovoljnost, zakaj vsakdo izmed navzočih se je nečesar naučil. Gosp. profesorja pa zagotavljamo iskrene hvaležnosti na izrednem učinku.

Delegatom Zaveze se določijo tovarišice in tovariši: Arzenšek Marija, Windischer Marija, Jurko Vitko, Kuhar Anton, Lebar Fran, Petrovič Simon, Plavšak Robert in Zupančič Fran.

Ko se zahvali tov. predsednik vsem navzočim, kakor tudi vodstvu šole za prepuščitev zborovalnice, zaključni izborni uspele zborovanje.

V neoficialnem delu dnevnega reda pa sta pripomogla do popolnega zadovoljstva zborovalcev g. restavater Dolničar in »Oskarjev šramel«. — Prvi ni štedil besed, ki so pripomogle do točne, izborne potrebe, drugi pa ne strun, iz katerih je prav mojstrski izvaljal koncertne točke. Srčna zahvala torej obema. Vsem pa ključemo: Da se vidimo na prihodnjem zborovanju zopet v tako častnem številu!

**Savinjsko učiteljsko društvo** je zborovalo v četrtek 1. maja v Orlovsi. Tov.

predsednik pozdravi vse navzoče, predvsem tov. Flereta, ki je društvu nanovo pristopil, ter tov. Armiča iz Velenja. Dopis »Učit. gospodarske in kreditne zadruge« smo rešili v toliko, da stopi društvo ž njo v zvezi v tekočem računu. Zvezi slovenskih učiteljev in učiteljic v Ormožu je naznanil tov. predsednik, da umakne društvo za sedaj svoj predlog glede ustanovitve samostojnega društva slov. učiteljic na Štajerskem. Rešil se je tudi dopis Zaveze glede banke »Slavije« in dopis konjškega učit. društva. Dopis Zaveze kakor tudi prošnja za učiteljski sklad radi denarnega prispevka smo morali z ozirom na skrajno slabo stanje društvene blagajne odkloniti. Slabo je predaval tov. Armič prav zanimivo o risanju po naravi z ozirom na novi učni načrt. Pojasnjeval je to poučnih predavateljev s slikami in risarijami svojih učencev, katerih snažno in perfektno izvršitev smo vsi občudovali. Delegati za Zvezi zborovanje so sledeči: tov. Anika Brišnikova in tov. Petrak; namestnica I. Jakše in R. Senica. Nato se je vršil občni zbor. Iz poročila tov. tajnice posnemamo, da je šlo društvo enega člana in 29 pravih članov. Zborovanja so bila v preteklem letu štiri. Predavali so sledeči: 27. junija v Orlovsi dr. Šerko o vplivu alkoholizma na otroško dušo, 18. julija na Vranskem tov. I. Jakše s skioplikonom o Postonjski jami, 17. oktobra na Gomilskem tov. Jakšetova »Žena in javnost« in 3. aprila pri Pihlbirtu tov. Pečar »Britek je naš stan, a sami si delamo še britek«. Iz poročila tov. blagajnika smo se prepričali, da društvo ne more zmagovati vseh stroškov; zato smo zvišali udnino na 4 K.

Volitev odbora se je izvršila tako: Ivan Jakše, predsednik; Ivan Zotter, podpredsednik; A. Brišnikova, tajnica; Srečko Pečar, blagajnik. Tov. Jakše se zahvali za izvolitev ter naznani, da stopa društvo v 40. leto svojega obstanka. Treba bo premišljati, ali bomo ta redki dogodek praznovali ali bomo šli kar tiho in mirno mimo njega. Poziva vse navzoče k složnemu in vzajemnemu delovanju v krogu društva.

Na predlog tov. Flereta priredi naše društvo o priliki zborovanja Šaleškega učiteljskega društva dne 1. junija izlet v Šostanj.

### Istra.

**Poziv na glavnu skupštino »Hrvatskog učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta« za Istru u Pazinu»,** koja će se održavati u Mihotićima kod Matulja na Duhovski ponedjeljak dne 12. svibnja, o. g. u 1 sat poslije podne u dvorani »Narodnog doma« sa sljedećim dnevnim redom:

1. Otvorenje skupštine.
2. Čitanje i ovjerjenje zapisnika zadnje glavne skupštine.
3. Izveštaj odbora: a) tajnika, b) blagajnika i revizora, c) urednika društvenog glasila.
4. Izbor upravnog odbora i revizora.
5. Uredjenje pravnih odnošaja učitelstva Istre.
6. Možebitni prijedlozi, koji se imaju pismeno prijaviti odboru bar 8 dana prije skupštine. O neprijavljenim prijedlozima raspravljat će se samo uslijed zaključka glavne skupštine.

**Odbor »Hrvatskog učiteljskog društva Narodna Prosvjeta za Istru u Pazinu«.**

## Književnost in umetnost.

**Slovan**, mesečnik za književnost, umetnost in prosveto, je svojo letošnjo številko v veliki meri posvetil naši jugoslovanski ideji; na to stran merita skica Milana Puglja »Mi bi rastli kakor bori in smreke« (ako bi se namreč srečala Kraljevič Marko in kralj Matjaž); Golar Ugleda pa nas s svojim »Klicem domovine« stavi v tragiko črnogorsko in slovensko. Z artistovsko fineso je izvedena Nazorova istrska pravljica »Divji grad«, kjer počiva kraljevič Marko; nežno je to pravljico ilustriral Saša Santel. Na čelu lista je reproducirana Miloševa Vukosava iz Kosovske tragedije (Urednik dr. Fr. Ilešič analizira »Milana in Mileno«).

**Andrej Čerņisev**, zgodovinski roman. Češki pisal Julius Zeyer, poslovenil Stanko Svetina (Slovenska knjižnica«, snopič 187—191). V založbi »Goriške Tiskarne« A. Gabršček. Str. 304, cena 2 K. — O slavni ruski carici Katarini II. in njeni dobi je nakopičenih nešteto spisov v raznih evropskih jezikih, ali ni eden ne zgrabi duše čitatelja tako silno, kakor češki roman iz peresa Julija Zeyerja. — Andrej Čerņisev je junak romana, ki je postal ljubljenec visoke knjezne Katarine, a je moral zaradi svoje ljubezni neizmerno trpeti. — In ko je prišel trenutek, da bi užival polno srečo poleg nove carice Katarine II. ne le kot srečni ljubimec, marveč kot njen spreg, in car, je moral umreti z nožem v srcu, ki mu ga je zabolala v ječi nesrečna, zblaz-

nela mati. — Kdor začne čitati, ne odloži knjige iz rok do konca. — Vsi zgodovinski dogodki so opisani verno po resničnih virih, tako umor carja Petra, umor zaprtega carjeviča Ivana, dvorsko življenje za prejšnje carice Elizabete itd. — Dostavljamo, da je izšel lani v znani Bongovij založbi velik nemški roman pod naslovom: Roman einer Kaiserin, pisatelj je naštel dve strani virov, iz katerih je črpal navod, le Zeyerja ni omenil, da si je čisto navadno kradel iz »Andreja Čerņiseva« cele strani in posamične prizore. Zaključujemo s pripombo, da bo »Andrej Čerņisev« zopet ena tistih knjig, ki se hipoma razširjajo med ljudstvo, in po kateri bodo nekaj časa največ povpraševali. Le po njej, ker nikomur ne bo žal za trošek, ki je razmeroma jako nizek.

## Srednješolski vestnik.

»Nastavni Vestnik«, glasilo slovenskih in hrvaških profesorjev, 7. zvez. — Ta številka ima prav mnogo literarnih ocen in zanimivih stanovskih ter šolskih vesti. Razen poročil o »Društvu slov. profesorjev« v 1912 in o »Društvu profesorjev v Dalmaciji« čitamo interesantno debato o predavanju nadzornika Bosanca o poučevanju literarne zgodovine. Obširneje je naznanjen dr. Arambasina »Semčmiški Rečnik« in dr. Tillerjevo »Ustavoznanstvo«, ki je izšlo tudi lani v Izvestju novomeške gimnazije; prof. M. Pirnat je spisal nekrolog prof. Orožna. — »Nastavnemu Vestniku« teče sedaj 21. leto. Izdal je sedaj pregled vseh člankov dosedanjih 20 letnikov; dotle so izmed Slovencev sodelovali: Drag. Beranič, dr. Cerck, dr. Ilešič, dr. V. Kušar, dr. Tomišek, prof. Vajda, prof. Wester, stud. phil. Oštir, prof. Reisner, Mole.

## Politiški pregled.

»Stranke s katoliško podlago niso narodne!« Tako pravi hrvaški katoliški župnik dr. Jurij Cenkič, in sicer v »Hrvat-ski« v glasilu hrvaške stranke prava, katera del je tudi slovenska klerikalna stranka. Župnik dr. Juraj Cenkič piše v uvodniku »Politika okupljanja sila in umirivanja duhova« (mesna beseda našim novokatolikom) med drugim tudi tole: »Ako postavimo kako političko stranko na izrazito konfesionalno stališče, leta ne more biti nikdar narodna in kot taka ne bo nikdar mogla zediniti vse... v en edinstven narodni organizem. Povest o Svatopolkovem svežnju naj nam bo vselej pred očmi!« Slovenska klerikalna stranka sloni na izrazito konfesionalnem — katoliškem stališču, njen program, ki priznava samo katolicizem, je čisto konfesionalen, za to tudi ta stranka nikdar ne more biti narodna, kar je jasno povedano v zgoraj navedenih besedah župnika dr. Cenkiča.

»Prava beseda. Berlinski dopisnik časopisa »Kölnische Zeitung« je pač ne-hote povedal resnico. V nekem članku konstatira namreč, da tvorijo Slovani v naši monarhiji 60 odstotkov vsega prebivalstva, da je bilo pod ministrskim predsednikom Bienerthom in Stürgkhom Slovanstvo nazaj potisnjeno in da se je vladalo v nemškem duhu. Velike zmage balkanskih Slovanov, pravni nadalje dopisnik, so seveda učinkovale, da so na vsej črti povzdignile moč Slovanstva; tudi v Avstriji. Treba bo s tem računati, da bodo v bodočnosti slovanski narodi zopet igrali večjo vlogo, kakor je to bilo pod Taaffejem. Da pa se je pod Taaffejem delala prava politika, dokazuje dejstvo, da je bila era Taaffe edina perioda političkega in finančnega reda. S politiko preganjanja Slovanstva in z vlado v nemškem duhu pa se začne perioda kriz, iz katere ni vedela vlada nikakega izhoda in v kateri si tudi sedanja vlada ne more pomagati.

»Pomorska moč evropskih vesil. Ako se bodo vse vesilice natančno držale svojih načrtov, ki segajo po večini do l. 1915, tedaj bo istega leta sledeče bojno razmerje: I. skupina: 1 angleži 50 bojnih ladij, 41 križark; Francozi 22 bojnih ladij in 71 križark; Rusi 14 bojnih ladij in 7 križark. II. skupina: Nemčija 33 bojnih ladij in 14 križark, Italija 17 bojnih ladij in Avstrija 13 bojnih ladij. Skupno tedaj I. skupina 86 bojnih ladij in 65 križark, druga skupina pa 63 bojnih ladij in 14 križark.

»Znana tvrdka Krupp v Nemčiji je zamotana v tako umazano afero, da ji ni kmalu para na svetu. Socialno demokratski državni poslanec Liebknecht je v državnem zboru odkril, da so od Kruppa plačani agenti hujskali razne države med seboj, da bi le te čim več vojnega materiala naročile pri obtdanki. Lansko leto so slavili stoletnico obstanka le velepartriotske tvrdke; tudi cesar Viljem je imel

fulminantno napitnico; sedaj pa taka odkritja!

»Žensko gibanje na Turškem. V Turčiji se zadnje čase močno širi žensko gibanje. V Carigradu izhaja list, ki ga urejujejo same ženske. List se imenuje »Ženski svet«. Tam pišejo: Me branimo svoje pravice kakor moremo in prosimo žurnaliste, naj pustijo prosto pot našemu gibanju. Moški so z nami delali vedno slabo in so napravili iz nas sužnje. Pričakujemo od pomoč za trpljenje tolikih let!

»Izjemno stanje. Dne 3. t. m. je bilo razglašeno nad Bosno in Hercegovino izjemno stanje. Povsod so bile nabite odredbe, tičeče se suspendiranja nekaterih določb statuta, in odredbe, s katerimi se določajo izjemne določbe. Te odredbe obsegajo: 1. Predpise utesnujoče priglasitveno dolžnost imeti nakaznice. 2. Prosto potovanje. 3. Utesnitev društvenega zborovalnega prava. 4. Utesnitve pri prodaji in posesti orožja. 5. Začasno podrejenje civilnih oseb pod vojaško pravosodstvo. 6. Poostreva nekaterih določb kazensko-pravnega reda in tiskovnega zakona. 7. Utesnitev in nadzorstvo nad brzojavnim in telefoničnim prometom. 9. Omejitve in preprečitve zlorabe golobov-pismoš. — Razglašalo se je, da se proglasi izjemno stanje tudi nad Dalmacijo, ali to se za enkrat ni zgodilo. — Vlada pravi, da je bil ta korak v Bosni in Hercegovini potreben, da je to varnostni ukrep za slučaj vojne. V Bosni in Hercegovini pa so razpuščena zaeno s proglasitvijo izjemnega stanja tudi razna društva, tudi strogo nepolitiška in kulturna; imetje društev, spisi, knjige, vse to je konfiscirano.

## Kranjske vesti.

»Opustitev počitniške naselbine v Zatišju. Na zadnji seji mestnega sveta v Ljubljani je poročevalec Milohnoja izvajal, da se je leta 1908 kupilo Zatišje za 48.000 kron. Že v tej kratki dobi se je pa izkazalo, da se Zatišje ni obneslo. Predlaga, da naj se Zatišje že letos opusti in naj se razlji omogoči, da se ustanove zavetišča v Ljubljani. Dosedanja gospodinja Zatišja, poštarica Vavken, ki je proti 1000 K v Zatišju gospodinjila, tega več ne more, ker ji to brani poštna oblast. Predlaga, da naj se počitniška naselbina Zatišje opusti, Zatišje naj se proda, dokler se Zatišje ne proda, naj se dosedanjemu varuhu Golobu prepusti varstvo Zatišja proti prostem stanovanju in 20kronski mesečni plači. Denar, ki se bo iz izkupička Zatišja pridobil, naj se porabi za dnevna zavetišča na ljubljanski šolah. — Obč. svet. E. Kristan naglašja, da se mora tak korak tehtno preudariti. Zadnje čase se kaže tendenca varčevati. So pa stvari, pri katerih ne kaže zgolj varčevati. Glede na mladinsko oskrbo je bilo Zatišje vsaj en korak. Prav je, da so dnevna zavetišča, morajo pa biti tudi poletne naselbine. — Dr. Triller nasproti Kristanu izvaja, da z Zatišjem nismo dosegli, kar smo name-ravali, in da se isti efekt, ki se je ob ustanovitvi počitniške naselbine v Zatišju mislil doseči, ni dosegel. Otroci so domotožni in so se med njimi širile bolezni. Namesto Zatišja hočemo na nasvet deželno-sodnega svetnika Milčinskega ustanoviti po vseh ljudskih šolah dnevna zavetišča in se bodo uvadile leteče ferialne kolonije. — Župan dr. Tavčar ni dvomi, da so tisti, ki so Zatišje ustanovili, imeli najboljšo voljo. Obneslo se pa Zatišje ni. Otroci so hodili vedno v en kraj in so tudi na polju preveč škode napravili. Ker nimamo v Zatišju več gospodinj, je popolnoma nemo-goče letos otroke v Zatišje pošiljati. Jako lepo so se izkazala dnevna zavetišča. Najprvo bomo dnevna zavetišča razširili, na to bomo pa izvedli, da bodo otroci šli lahko vsako leto v drug kraj naše domovine. Letos to še ne bo mogoče, pač pa drugo leto. — Pri glasovanju obveljajo odsekovi predlogi.

»Klerikalne nakane v našem šolstvu. »Slovenski Narod« piše: »Naši klerikalci hočejo vsa odgovorna in vplivna mesta zasedati s svojimi zvestimi pristaji, če pa to ne gre, pa vsaj z Nemci. Čuje se, da misli dež. šol. nadzornik, dvor. svetnik gospod Fran Levbec čez nekaj časa iti v pokoj. Z njim izgubimo enega najboljših slovenskih šolnikov. In pričakovati bi bilo, da pride na to mesto mož, ki bo vreden naslednik Levčev in ki bo tudi kos nalogi, ki jo današnja moderna doba stavi na šolnika. Toda klerikalci se za to presneto malo brigajo, njim je alfa in omega vsega — klerikalno prepričanje. In ker sedanji okrajni šolski nadzornik Gabršček prav zvesto izvršuje voljo klerikalnih uničevalcev slovenskega šolstva, tedaj je tudi zrel za deželnega šolskega nadzornika, ker pa to ne gre kar tako čez noč, ga hočejo predvsem spraviti na ljubljansko učiteljske prosto mesto, da dobi naslov profesorja. Nato pa bode imenovan za deželnega šolskega nadzornika. Na